

УДК 37.035.7(477)

*Олександр Безносюк,
Валентин Златніков*

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АУДІЮВАННЯ ЯК ВИДУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Окреслено психологічні особливості аудіювання як виду мовленнєвої діяльності. Проаналізовано психологічну природу аудіювання як процесу. Наголошено, що питання сприйняття іноземної мови на слух має важливе значення і з погляду методики викладання іноземної мови, і з погляду психології та лінгвістики, адже аспекти цієї проблеми вивчають різні науки. Процес сприйняття повідомлення – це не пасивне відображення дійсності, а активна діяльність людини, під час якої звуковий код сприймається і оброблюється аналізаторами, потім повідомлення декодується та у внутрішній мові за допомогою універсального предметного коду перетворюється в образ. Сприйняття у психології – це багаторівневий процес, один із найскладніших видів мовленнєвої діяльності. Відтак, саме він під час вивчення іноземної мови повинен посідати чільне місце у підготовці студентів, адже правильне сприйняття на слух дозволяє швидше опанувати іноземну лексику.

Ключові слова: професійно орієнтоване аудіювання, уміння професійно орієнтованого аудіювання, комплекс вправ.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналізуючи рівень сформованості навичок курсантів (студентів) у чотирьох базових видах мовленнєвої діяльності, ми робимо висновок про значне відставання розвитку слухового розуміння від розвитку мовлення. Про це свідчать, зокрема, результати державного іспиту з іноземної мови. Основною причиною такого явища є недооцінка аудіювання, що вкрай негативно позначається на мовній підготовці майбутніх офіцерів. Так, наприклад, Б. А. Бенедиктов встановив, що студенти ВНЗ здебільшого зазнають труднощів під час сприйняття швидкого мовлення іноземною мовою [1]. З іншого боку, сприйняття і розуміння мовлення є дуже складною психічною діяльністю. Відомо, що пропускну здатність звукового каналу значно менша зорового [6].

Подана розвідка має на меті проаналізувати психолінгвістичні особливості аудіювання як одного з видів мовленнєвої діяльності.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Процес навчання іноземним мовам поділяють на чотири основні види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання і письмо. З погляду психології, ці види діяльності поділяються на дві категорії – рецептивну і продуктивну. До рецептивних видів належать аудіювання і читання. У процесі рецептивної діяльності відбувається прийом, обробка і засвоєння інформації. Продуктивна діяльність – говоріння і письмо – направлена на передачу власних думок і вираження власної позиції в процесі усної або письмової комунікації.

Аудіювання – це слухання і розуміння іноземної мови. М. В. Ляховицький визначає аудіювання як «аналітико-синтетичний процес при обробці акустичного сигналу, результатом якого є осмислення сприйманої інформації» [7, 53].

Є. І. Пассов уводить термін «аудіювання», який відрізняється від поняття «слухання». «Аудіювання – це слухання з розумінням або розуміння мовлення на слух» [10, 166]. Схожі визначення дають Г. В. Рогова і І. Н. Верещагіна. Крім визначення, вони розкладають процес аудіювання на такі етапи: уміння диференціювати звуки, що сприймаються; інтегрувати їх в сенсові комплекси; утримувати в пам'яті під час прослуховування; здійснювати імовірнісне прогнозування і, виходячи з ситуації спілкування, розуміти звуковий ланцюг [11, 116].

Аудіювання – це активний процес прийому і осмислення інформації. В зарубіжній методичній школі існує термін «listening», який Дж. Іган визначає як здатність слухача

сприймати і розуміти повідомлення, незалежно від того, чи передаються ці повідомлення вербально або невербально, виразно або невиразно [14].

Для порівняння продуктивного аспекту мовленнєвої діяльності з рецептивним звернемося до аналізу психологічної природи аудіювання як процесу. Аудіювання як процес структурується відповідно до його психологічної природи. Воно містить два глобальних процеси: процес сприйняття потоку мовлення на слух і процес розуміння повідомлення. Дослідження в цих сферах часто доповнюють одне одного, що визначає комплексний підхід до розгляду окресленої проблеми і намічає шляхи подолання труднощів, із якими пов'язаний процес сприйняття і розуміння, а також корегування процесу навчання аудіювання.

Проблема сприйняття іноземної мови на слух має важливе значення як із погляду методики викладання іноземної мови, так і з погляду психології та лінгвістики, оскільки різні аспекти цієї проблеми вивчають різні науки.

Спробуємо виділити основні характеристики аудіювання як психологічного процесу, визначити чинники, що суттєво впливають на процес сприйняття і розуміння курсантами (студентами іноземної мови).

Проведений І. О. Зимньою аналіз теоретичних уявлень процесу мовного сприйняття свідчить, що більшість його моделей містять момент прийому вхідного сигналу, його перетворення в спектрально-часове уявлення; включає процес злиття, порівняння з абстрактним уявленням, що знаходиться в пам'яті; припускає наявність цього образу в пам'яті мовного і слухового аналізаторів, існування єдиних для процесу смислового сприйняття і продукування мовленням правил організації мовленнєвого повідомлення (граматичних, логічних); передбачають рішення або прийняття рішення; вимагають послідовного характеру обробки мовленнєвого сигналу відповідно до рівнів мовної ієрархії [4].

Отже, процес сприйняття повідомлення – це не пасивне відображення дійсності, а активна діяльність людини, котра протікає в такій послідовності: спочатку звуковий код сприймається і оброблюється аналізаторами, потім повідомлення декодується і у внутрішній мові за допомогою універсального предметного коду перетворюється в образ. Сприйняття розглядають у психології як багаторівневий процес. Психологи виділяють три рівні сприйняття мовлення: сенсорний, перцептивний і смисловий.

Перший, як правило, співвідноситься зі звуковим рівнем, тобто зі сприйняттям ізолюваних звуків. До перцептивної ланки сприйняття відносять усе те, «що пов'язано з одиницею аудіювання – словом» [5, 35]. Під час сприйняття слова головну роль відіграє його упізнавання. Цей складний процес передбачає ідентифікацію слухового образу. Сюди належать такі компоненти: визначення меж слова в потоці мовлення, ідентифікація почутого з тим, що раніше траплялося на основі моделювання його за допомогою рухового співпереживання, упізнавання, розуміння змісту слова. Третій рівень – текстовий. Він необхідний для досягнення здатності сприйняття мовлення в процесі комунікації. Прикметно, що останній рівень перебуває в тісному взаємозв'язку з двома першими, більш низькими рівнями.

У реальному психічному процесі всі структурні елементи сприйняття протікають у тісній єдності, але теоретичне розкладання єдиного процесу на окремі рівні дозволяє уявити його у вигляді розумових операцій, що постійно ускладнюються:

1) спочатку відбувається виявлення і вичленовування з потоку мовлення того, що може бути сприйнято. Для цього психіка ідентифікує знаки за їх характеристикою, що зберігається в пам'яті людини. Так вичленовується знайоме слово з іноземного мовлення співрозмовника;

2) потім – операція розрізнення;

3) найскладніший рівень досягається при виконанні операції смислового сприйняття, коли знаки набувають значення для реципієнта і вступають у певний зв'язок між собою; саме смислове сприйняття приводить до народження умовиводу, судження і відповідного контексту [12, 44].

Для спілкування, крім стадії сприйняття, необхідна стадія розуміння повідомлення, без якої не можливе спілкування. Розуміння мовленнєвого повідомлення здійснюється на основі сприйняття. Для методики суттєвими і значимими виявляються розбіжності в рівнях розуміння, підхід до виділення яких розроблений психологами З. І. Кличниковою, І. О. Зимньою та ін. Незважаючи на різні підходи у визначенні психологічної суті розуміння і велику кількість класифікацій його видів, учені єдині в тому, що розуміння – багаторівневий механізм. У розумінні слід виділити як мінімум два рівні: мовний і змістовний. Воно розгортається від розуміння звуків і слів до розуміння предмету, а потім і змісту (підтексту) повідомлення.

Якщо правильно врахувати психологічну природу сприймання і розуміння мовлення, стане зрозуміло, що для «розуміння мовлення його потрібно сприймати як єдине ціле, а для обробки отриманої інформації потрібно розкласти це ціле на дискретні елементи» [2, 19].

Аудіювання – єдність акустичного і рухового компонентів. У психологічній літературі цей руховий компонент визначають як приховане або внутрішнє мовлення; внутрішнє промовляння; внутрішнє говоріння; рухове співпереживання. Є. І. Пасов стверджує, що «сприйняття мовлення супроводжується внутрішнім промовлянням, а без сприйняття і внутрішнього промовляння неможливе і розгорнуте зовнішнє промовляння» [9, 64]. Н. І. Гез зазначає, що, «...сприймаючи мовлення, слухач перетворює за допомогою моторного аналізатора звукові образи в артикуляційні. Між слуховим та моторним аналізаторами встановлюється міцний функціональний зв'язок. Що стосується зорового аналізатора, то відомо, що оптичні сигнали перевершують всю решту в отриманні інформації про зовнішній світ. При аудіюванні зоровий аналізатор значно полегшує сприйняття і розуміння мовлення на слух. Такі зорові опори, як органи мови, жести, міміка, кінеми та інші підкріплюють слухові відчуття, полегшують внутрішнє промовляння і з'ясування змісту мови» [8, 214–215].

Формування та упізнання образу носять фазовий характер, і хоча в окремих авторів є розбіжності в найменуванні та визначенні послідовності цих фаз, у всіх роботах підкреслено тісний взаємозв'язок процесів формування і упізнання.

Аналізуючи процес упізнання, психологи вказують на те, що в більшості випадків воно не має характеру розгорнутої свідомої дії; якщо така дія і можлива, то вона спостерігається лише на стадії формування образу [3]. У міру ознайомлення з матеріалом процес упізнання змінюється, він здійснюється миттєво за допомогою найбільш необхідних інформативних ознак. Якщо цих ознак недостатньо й упізнання не відбулося або виявилось помилковим, то сприйняття знову приймає більш розгорнуті форми і перетворюється у свідому перцептивну дію або в низку послідовних (сукцесивних) дій [8, 214].

Зарубіжні дослідники процесів сприйняття мовлення (С. Нейгл, С. Сандерс, П. Петерсен та інші) також виділяють наявність певних послідовних внутрішніх операцій обробки інформації: спочатку мовленнєве повідомлення потрапляє в мозок як акустичний сигнал, котрий проходить сенсорну обробку, після чого воно потрапляє в короткострокову пам'ять. Але об'єм цієї пам'яті обмежений, тому обробка інформації проходить циклічно. Ці біти інформації аналізуються і перетворюються в семантичні складники, котрі перетворюються в більші за розміром семантичні одиниці й речення, а потім порівнюються з іншими семантичними одиницями, що зберігаються в довгостроковій пам'яті [16, 106–121]. Тому можемо зробити такий висновок: чим більша оперативна пам'ять, тим швидше відбувається упізнання звукового образу, і відповідно, чим більша довгострокова пам'ять, тим швидше проходить смислова обробка інформації. Відтак розвиток обох механізмів пам'яті відіграє суттєву роль для процесів сприйняття і розуміння аудитивної іншомовної інформації.

Для процесу розуміння іноземного мовлення характерна також антиципація (передбачення) як наступного змісту мовлення, так і відповідних йому наступних мовних засобів. У тих випадках, коли попередній структурний елемент мовлення завжди вживається у зв'язку з наступним, слухач може передбачити наступний елемент. Завдяки механізму

антиципації слухач підключається до ходу думок мовця. Механізм імовірнісного прогнозування дозволяє передбачати розвиток думки і поведінки мовця, тим самим полегшуючи розуміння. Розвитку антиципації допомагає, звичайно, засвоєння курсантами (студентами) стійких сполучень слів і виразів. Останні полегшують процес слухового сприйняття іноземного мовлення. Але слухач може передбачити не тільки окремі елементи мовлення, але також і цілісні повідомлення. На основі раніше зрозумілих думок слухач передбачає, про що саме піде мова далі. Але в такому випадку далеко не завжди можливе точне передбачення.

Фрідріх Кайнц дає таке визначення розумінню на слух: «це психічний акт, що не обмежується тільки мовленням, а виходить далеко за його межі» [15, 334]. Дослідник вважає, що існує до мовленнєве, мовленнєве і надмовленнєве розуміння.

Домовленнєве розуміння – процес емоційного розуміння. Таке розуміння відбувається до мовленнєвого акту. Воно властиве навіть тваринам і не має нічого спільного з мовленнєвими символами, з мовленням. Це розуміння, наприклад, здійснюється тоді, коли тварина правильно розуміє мовлення людини, або коли дві людини спілкуються жестами, чи коли закохані розуміють один одного за допомогою поглядів [15, 335–336].

2. Мовленнєве розуміння – діяльність більш високого порядку. Воно пов'язане з розумінням мовленнєвих символів, із розумінням змісту. Передумовою для акту розуміння є те, що реципієнт має ті ж значення мовленнєвих засобів, що й мовець. Взаєморозуміння вдається тоді, коли партнер правильно розуміє ужиті мовцем мовленнєві знаки, тобто передає їх у думках, котрі відповідають думкам мовця. Мовленнєве розуміння – це адекватне утворення змісту, що передається мовцем за допомогою мовленнєвих знаків. Розуміння мовлення передбачає адекватне сприйняття змісту за допомогою своїх слів. А наступне з'ясування значень слів об'єднується в більш високу смислову структуру [15, 338].

3. Надмовленнєве розуміння – найвища розумова здатність. Є ще сфери духовної діяльності, де мова відіграє лише підпорядковану й допоміжну роль. Це сфери гіперлогічної духовної діяльності, котру ми можемо встановити як у сфері продуктивної, так і рецептивної діяльності. Цей процес розуміння проходить незалежно від знання мови, лежить над мовленнєвим розумінням, хоча має його у своїй основі [15, 341].

Ось як трактує твердження Ф. Кайнца О. Г. Сичова: «Наприклад, в якій-небудь науковій праці з незнайомої для нас сфери знання можна зрозуміти смисл знаків всіх слів, вжитих автором цієї праці, не слідкуючи за ходом думок, а отже, і не розуміючи змісту написаного. В цьому випадку ми сприймаємо чисто мовленнєво, не розуміючи переслідувану автором мету» [13, 109].

Мовленнєве може бути знайомим, відомим, а думки при цьому може не бути. Щоб розкрити думку, потрібен контекст, підтекст; необхідно добре знати мову. Фізіологічно надмовленнєва і мовленнєва діяльності не ідентичні.

Процес мислення, говоріння, сприйняття і пізнання полягає в тому, що компоненти цих структур вступають у зв'язок один із одним на основі інтрацеребрального збудження і спільно діють завдяки потоку збудження [13, 109]. Під час слухання або сприйняття на слух чужого усного мовлення людини слухач завжди промовляє про себе відповідні слова і речення. «Загальним для всіх видів мовлення є промовляння слів (у слух або про себе)» [2, 308].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проаналізувавши теоретичні студії, можемо стверджувати, що аудіювання трактують як перцептивну розумову мнемічну діяльність. Перцептивна, бо здійснюється сприйняттям; розумова – оскільки пов'язана з основними розумовими операціями: аналізом, синтезом, індукцією, дедукцією, порівнянням, абстрагуванням, конкретизацією; мнемічна – адже відбувається виділення та застосування інформативних ознак мовних і мовленнєвих одиниць, реформування образу й ідентифікація як результат зіставлення з еталоном, який зберігається в пам'яті. Отже, аудіювання – один із найскладніших видів мовленнєвої діяльності.

Джерела та література

1. Бенедиктов Б. А. К вопросу о темпе речи / Б. А. Бенедиктов // Учен. зап. МГПИИЯ. – 1957. – Вып. 5. – С. 56–62.
2. Жинкин Н. И. Речь как проводник информации / Н. И. Жинкин. – М. : Наука, 1982. – 159 с.
3. Запорожец А. В. Восприятие и действие / А. В. Запорожец, Л. А. Венгер, В. П. Зинченко, А. Г. Рузская ; под ред. А. В. Запорожца. – М. : Просвещение, 1967. – 324 с.
4. Зимняя И. А. Смысловое восприятие речевого сообщения (в условиях коммуникации) / И. А. Зимняя, А. А. Леонтьев ; под ред. Т. М. Дридзе, А. А. Леонтьева. – М. : Наука, 1976. – 263 с.
5. Зимняя И. А. Психология обучения видам речевой деятельности и аспектам иностранного языка / И. А. Зимняя, В. И. Ильина. – М. : МГПИИЯ, 1977. – 128 с.
6. Лурье А. С. Методические основы использования технических средств при обучении иноязычной лексике : дис. ... канд. пед. наук / Абрам Семёнович Лурье ; Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. М. Тореца. – М. : [б. и.], 1968. – 225 с.
7. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков / М. В. Ляховицкий. – М. : Высш. шк., 1981. – 159 с.
8. Методика обучения иностранным языкам в средней школе : учебник / Н. И. Гез, М. В. Ляховицкий, А. А. Миролюбов и др. – М. : Высш. шк., 1982. – 373 с.
9. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е. И. Пассов. – М. : Рус. яз. 1989. – 276 с.
10. Пассов Е. И. Основы методики обучения иностранным языкам / Е. И. Пассов. – М. : Рус. яз., 1977. – 223 с.
11. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе : пособие для учителя / Г. В. Рогова, И. Н. Верещагина. – М. : Просвещение, 1988. – 222 с.
12. Суздалева Е. С. Формирование умений аудирования лекций медико-биологического профиля при обучении студентов-иностранцев на среднем этапе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Елена Сергеевна Суздалева ; Гос. ин-т рус. яз. им. А. С. Пушкина. – М. : [б. и.], 1998. – 296 с.
13. Сычева О. Г. Фридрих Кайнц о восприятии и понимании речи / О. Г. Сычева // Сб. науч. тр. МГПИИЯ. – 1972. – Вып. 69. – С. 101–120.
14. Egan G. Action Learning: A Practitioner's Guide Skills Development / Gerard Egan. – [Without the place of publication], 1990.
15. Kainz F. Physiologische Psychologie der Sprachvorgänge / Friedrich Kainz. – Stuttgart : Enke, 1954. – Bd. 3.
16. Peterson P. W. A Synthesis of Methods for Interactive Listening / P. W. A. Peterson // Teaching English as a Second of Foreign Language. – Boston : Heinle and Heinle, 1991. – P. 106–122.

References

1. Benediktov, B. A. 1957. "K Voprosu o Tempe Rechi". *Uchenyie Zapiski Moskovskogo Gosudarstvennogo Pedagogicheskogo Instituta Inostrannykh Yazykov*, 5: 1957.
2. Zhinkin, N. I. 1982. *Rech kak Provodnik Informatsyi*. Moskva: Nauka.
3. Zaporozhets, A. V. et al. 1967. *Vospriiatie i Deistvie*. Moskva : Prosveshcheniie.
4. Zimniaia, I. A., and Leontiev, A. A. 1976. *Smyslovoie Vospriiatie Rechevogo Soobscheniia (v Usloviakh Kommunikatsyi)*. Moskva: Nauka.
5. Zimniaia, I. A., and Ilina, V. I. 1977. *Psikhologiya Obucheniia Vidam Rechevoi Deiatelnosti i Aspektam Inostrannogo Yazyka*. Moskva: Moskovskii Gosudarstvennyi Pedagogicheskii Institut Inostrannykh Yazykov Imeni M. Toreza.
6. Lurie, A. S. 1968. "Metodicheskie Osnovy Ispolzovaniia Tekhnicheskikh Sredstv pri Obuchenii Inoiazychnoi Leksike". PhD diss., Moskovskii Gosudarstvennyi Pedagogicheskii Institut Inostrannykh Yazykov Imeni M. Toreza.
7. Liakhovitskii, M. V. 1981. *Metodika Prepodavaniia Inostrannykh Yazykov*. Moskva: Vysshaia Shkola.
8. Gez, N. I., and Liakhovitskii, M. V., at all, edited. 1982. *Metodika Obucheniia Inostrannym Yazykam v Srednei Shkole*. Moskva: Vysshaia Shkola.
9. Passov, E. I. 1989. *Osnovy Kommunikativnoi Metodiki Obucheniia Inoiazychnomu Obshcheniiu*. Moskva: Russkii Yazyk.
10. Passov, E. I. 1977. *Osnovy Metodiki Obucheniia Inostrannym Yazykam*. Moskva: Russkii Yazyk.
11. Rogova, G. V., and Vereshchagina, I. N. 1988. *Metodika Obucheniia Angliiskomu Yazyku na Nachalnom Etape v Srednei Shkole*. Moskva: Prosveshcheniie.
12. Suzdaleva, E. S. 1998. "Formirovanie Umenii Audirovaniia Lektsyi Mediko-Biologicheskogo Profilia pri Obuchenii Studentov-Inostrantsev na Srednem Etape". PhD diss., Gosudarstvennyi Institut Russkogo Yazyka Imeni A. S. Pushkina.
13. Sycheva, O. G. 1972. "Fridrikh Kaints o Vospriiatii i Ponimani Rechi". *Sbornik Nauchnykh Trudov Moskovskogo Gosudarstvennogo Pedagogicheskogo Instituta Inostrannykh Yazykov*, 69: 101–120.
14. Egan, Gerard. 1990. *Action Learning: A Practitioner's Guide Skills Development*.

15. Kainz, F. 1954. *Physiologische Psychologie der Sprachvorgänge*. Stuttgart: Enke.

16. Peterson, P. W. 1991. "A Synthesis of Methods for Interactive Listening". *Teaching English as a Second of Foreign Language*, 106–122. Boston: Heinle and Heinle.

Безносюк Александр, Златников Валентин. Психолінгвістическіе особенности аудирования как вида речевой деятельности. Речь идет о психологических особенностях аудирования как вида языковой деятельности. Проанализирована психологическая природа аудирования как процесса. Подчеркивается, что проблема восприятия иностранного языка на слух имеет огромное значение как с точки зрения методики преподавания иностранного языка, так и с позиций психологии и лингвистики, поскольку аспекты этой проблемы изучаются разными науками. Процесс восприятия сообщения – это не пассивное отображение действительности, а активная деятельность человека, во время которой звуковой код воспринимается и обрабатывается анализаторами, потом сообщение декодируется и во внутреннем языке с помощью универсального предметного кода превращается в образ. Акцентируется на том, что восприятие в психологии – это многоуровневый процесс, который является одним из самых сложных видов речевой деятельности. Следовательно, именно он во время изучения иностранного языка должен занимать главное место в подготовке студентов, ведь правильное восприятие на слух позволяет быстрее овладеть иностранной лексикой.

Ключевые слова: профессионально-ориентированное аудирование, умения профессионально-ориентированного аудирования, комплекс упражнений.

Beznosiuk Aleksandr, Zlatnikov Valentin. Psycholinguistic Features of Listening as a Kind of Verbal Activity. The article deals with the psychological features of listening comprehension. The author analyzes the psychological nature of listening comprehension as a process. The article stresses that the problem of listening comprehension is of great importance both in terms of the methodology of teaching of a foreign language, and in terms of psychology and linguistics, since different aspects of the problem are studied by various sciences. The process of perceiving a message is not just a passive mapping of reality, but rather an active human function in which an audible code is perceived and processed, upon which the message is decoded and by means of a universal subject code is converted into an image. From the point of view of psychology, perception is a multilevel process, one of the most complex types of speech-related activity. For this reason, it is the element of foreign language study which should take center stage in the training of students, since accurate listening comprehension makes it possible to master the vocabulary of a foreign language more quickly.

Key words: professionally-orientated listening comprehension, skills in professionally-orientated listening comprehension, complex of exercises.

УДК 81-11:165.194

Ірина Біскуп

ЛІНГВІСТИЧНА Й КОГНІТИВНА КАТЕГОРИЗАЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ

Проаналізовано основні підходи до розуміння понять «когнітивна категоризація», «мовна категоризація», «лінгвістична категоризація». Сучасна когнітивна лінгвістика потребує методологічно виваженого підходу до вживання ключових понять, серед яких особливе місце належить поняттям категоризації та категорії. Розмежування когнітивної та лінгвістичної категоризації дає змогу специфікувати дослідницькі цілі та верифікувати результати лінгвістичних досліджень. У сучасній когнітивній парадигмі категоризація розглядається як спосіб конструювання знань про світ, виступаючи ключовим компонентом процесу пізнання. Вирішальною властивістю когнітивної категоризації є її зв'язок із когнітивним моделюванням та когнітивними моделями. Основною проблемою лінгвістичної категоризації був і залишається релевантний поділ системи мови на класи слів, в основу якого покладено чіткі таксономії розмежування елементів класу. Наведені у статті аргументи дають підстави розглядати лінгвістичну категоризацію у двох ракурсах: як універсальний спосіб когнітивного та лінгвального моделювання знань, а також як застосування наявного арсеналу лінгвістичних (граматичних, синтаксичних, семантичних, концептуальних) категорій у дослідницьких і прикладних контекстах.

Ключові слова: категоризація, категорія, когнітивна категоризація, лінгвістична категоризація, моделювання, модель.